

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

درسنامه درس «۱۴»: انقلاب اسلامی نقطه
عطف بیداری اسلامی.

تهیه کننده: خانم زنگی پور

استان: خوزستان

شهرستان: شادگان

۱) امام خمینی در وصیت نامه الهی سیاسی خود، انقلاب اسلامی ایران را چگونه معرفی می کند؟

انقلاب اسلامی ایران از همه ی انقلاب ها جداست.

انقلاب اسلامی ایران هم در پیدایش و هم در کیفیت مبارزه و

هم در انگیزه ی انقلاب و قیام با سایر انقلاب ها متفاوت است.

انقلاب اسلامی ایران یک تحفه ی الهی و هدیه ی غیبی بوده است.

2) دو نمونه از جنبش هائی که نخستین بیدارگران اسلامی

ایجاد کردند، نام ببرید؟ جنبش عدالتخانه-جنبش تنباکو

3) نخستین بیدارگران اسلامی با چه هدفی، جنبش هائی را در

ایران پدید آوردند؟ اصلاح رفتار حاکمان و ساختار حکومت

قاجار.

۴) تعامل عالمان شیعی با حاکمان قاجار چگونه بود؟
بر مدار مقاومت منفی بود.

۵) منظور از {مقاومت منفی} چیست؟ در مقاومت منفی،

حاکمیت پادشاه، ظالمانه و غیر مشروع می شود و همکاری سیاسی با آن، جز در حدود واجبات نظامیه انجام نمی شود.

۶) واجبات نظامیه به چه معناست؟ منظور از واجبات نظامیه،

اموری است که برای بقای اصل زندگی اجتماعی لازم است؛ مانند حفظ امنیت یا مقابله با دشمنان خارجی.

۷) منظور از فعالیت های رقابت آمیز چیست؟ منظور از فعالیت

های رقابت آمیز، ورود فعال به عرصه ی زندگی اجتماعی و

سیاسی نه در جهت تائید قدرت حاکم و حمایت از آن بلکه

در رقابت با آن است.

۸) چرا مقاومت منفی عالمان شیعی با حکومت قاجار
به فعالی های رقابت آمیز تغییر کرد؟ هنگامی که
دولتمردان قاجار به دلیل تاثیر پذیری از دولت های
استعماری به جای مقاومت در برابر بیگانگان به فرار
دادهای استعماری روی آوردند، مقاومت منفی به فعالیت های
رقابت آمیز تغییر کرد.

۹) برخورد رقابت آمیز عالمان دینی با قاجار، چگونه بود؟ حرکتی
اصلاحی بود. آنها تلاش می کردند تا برخی رفتارهای پادشاهان
قاجار را اصلاح نمایند.

۱۰) یک نمونه موفق از فعالیت رقابت آمیز اصلاحی رانام بپزید؟
جنبش تنباکو.

۱۱) کدام جنبش، حاکمیت راز مدار استبدادیه مدار عدالت
منتقل می ساخت؟ جنبش عدالتخانه.

۱۲) پیامد جنبش تنباکو چه بود؟ فعالیت رقابت آمیز را از اصلاح رفتار به اصلاح ساختار برد و به جنبش عدالتخانه منجر شد.

۱۳) هدف جنبش عدالتخانه چه بود؟ هدف جنبش عدالتخانه تنها اصلاح کاریار رفتار خاصی از پادشاه نبود؛ بلکه اصلاح شیوه زمامداری شاه بود. این جنبش با توجه به شرایط داخلی و خارجی در پی تأسیس مجلسی بود که قوانین عادلانه‌ی الهی را تدوین کند و شاه را ملزم سازد تا در چارچوب این قوانین عمل کند.

۱۴) چرا جنبش عدالتخانه یک انقلاب اجتماعی است؟ زیرا ساختار سیاسی جامعه را تغییر می داد.

۱۵) فقه اجتماعی و سیاسی تشیع در برابر حاکمیتی که

جنبش عدالتخانه به دنبال آن بود؛ چه دیدگاهی داشت؟

این نوع حاکمیت نیز آرمانی نبود بلکه فساد آن از استبداد

کمتر بود و ظلم را کنترل می کرد. به همین دلیل تنهادر شرایطی

که تحقق حاکمیت آرمانی و مشروع امکان نداشت، پذیرش آن

ممکن بود.

۱۶) منورالفران غرب زده و عالمان مسلمان در برابر جنبش

عدالتخانه چگونه موضع گیری کردند؟ با اوج گیری جنبش

عدالتخانه، منورالفران غرب زده به آن پیوستند و در جریان

بست نشینی در سفارتخانه ی انگلستان، نام مشروطه را برای آن

برگزیدند. عالمان مسلمان نیز ضمن استقبال از همراهی منور

الفران، این نام را پذیرفتند.

۱۷) منظور عالمان دینی و منور الفکران از مشروطه چه بود؟ منظور عالمان مسلمان از مشروطه، مشروط کردن حاکمیت به احکام عادلانه ی الهی بود اما منظور منور الفکران از مشروطه نوعی حاکمیت سکولار مانند دولت انگلستان بود.

۱۸) نظر منور الفکران مشروطه خواه، نسبت به «مجلس» چگونه بود؟ مجلس از نظر منور الفکران مشروطه خواه، محلی نبود که در آن قوانین بر مدار احکام شریعت تدوین شود بلکه محلی بود که در آن قوانین بر اساس اراده و خواست بشر تنظیم می شد.

۱۹) حاکمیت منور الفکران در ایران به کدام حکومت ختم شد؟ استبداد استعماری رضاخان.

۲۰) نزاع و رقابت بین منورالفکران غرب زده و بیدارگران

اسلامی چگونه پایان یافت؟ پس از دود دهه کشمکش با

حضور قدرت های استعماری و دخالت انگلستان، به نفع جریان
منورالفکران پایان یافت.

۲۱) شکست در مشروطه چه تأثیری بر مواضع رهبران دینی

ایران گذاشت؟ از مواضع فعالیت های رقابت آمیز به مواضع

مقاومت منفی بازگشتند.

۲۲) امام خمینی «ره» در چه شرایطی انقلاب را آغاز کرد؟ پس

از گذشت بیش از هفتاد سال از انقلاب مشروطه و نیم قرن از

حاکمیت پهلوی، انقلاب اسلامی ایران رخ داد امام خمینی «ره»

انقلاب راهنگامی آغاز کرد که شاه در حاشیه ی دولت های

غربی در جایگاهی امن قرار گرفته بود و مأموریت

حفظ امنیت منطقه را بر عهده داشت. روشن فکران
چپ نیز از صحنه رقابت های سیاسی داخلی کشور
حذف شده بود.

(۲۳) پس از شکست در مشروطه، مرجعیت شیعه تاچه زمانی
موضوع مقاومت منفی را ادامه داد؟ **تأشروع انقلاب اسلامی.**

(۲۴) کدام مرجع دینی، و عالمان دینی را از موضع مقاومت
منفی به فعالیت های رقابت آمیز بازگرداند؟ **امام خمینی «ره»**

(۲۵) فعالیت های رقابت آمیز به رهبری امام خمینی «ره» چگونه
آغاز شد و چه هدفی را دنبال می کرد؟ **با اعتراض به کاپیتولاسیون
و رفتار استعماری شاه آغاز شد. در حدیک حرکت اصلاحی رفتار
یاساختار متوقف نشد و به صورت یک حرکت انقلابی درآمد که
حذف نظام شاهنشاهی و تحقق حکومت اسلامی را دنبال**

میکرد.

۲۶) در اندیشه ی اجتماعی و سیاسی شیعی حاکمیت آرمانی دینی از چه ویژگی هایی برخوردار است؟ حاکمیت آرمانی، حاکمیت الهی است به وسیله ی پیامبر (ص) و اهل بیت (ع) تحقق پیدا میکند در زمان غیبت امام زمان (عج) اجرای روشمند احکام الهی، وظیفه کسانی است که هم آگاه و عالم به احکام و شرایط اجرای احکام باشند و هم به آگاهی خود عامل باشند.

۲۷) مشکل عدالتخانه چه بود؟ مشکل عدالتخانه این بود که رفتار عادلانه را بر کسانی تحمیل می کرد که بامعیارهای الهی به قدرت نرسیده بودند. آنها قدرت را با شمشیر قوم و عشیره یا با حمایت دولت های استعمارگر به دست آورده بودند، دولت های استعمارگر به دست آورده بودند، عالم به عدالت نبودند آنها هدایت نشده بود.

۲۸) با وجود مشکل عدالتخانه، چرا عالمان دینی آن را

پذیرفتند؟ زیرا در شرایطی که برقراری حاکمیت آرمانی

ممکن به نظر نمی رسید، مشروطه در مقایسه با نظام استبدادی

ترجیح داده شد.

۲۹) انقلاب اسلامی، بازگشت مردم ایران به حرکت ناتمامی بود

که در..... مشروطه..... آغاز کرده بودند.

۳۰) چه ارتباطی بین انقلاب اسلامی و مشروطه وجود دارد؟

انقلاب اسلامی، بازگشت مردم ایران به حرکت ناتمامی بود

که در مشروطه آغاز کرده بودند. این بازگشت با هزینه نزدیک

به صد سال تجربه تاریخی، انجام میشد؛ تجربه رقابت با منور

الفکران غرب گرا، استبداد استعماری و روشنفکرانی که

در حاشیه بلوک شرق و بلوک غرب عمل میکردند.

۳۱) کدام قرن به «قرن انقلاب های آزادی بخش» معروف است؟ قرن بیستم.

۳۲) آخرین انقلاب قرن ۲۰ کدام است؟ انقلاب اسلامی ایران.

۳۳) انقلاب ها و جنبش های آزادی بخش در کدام جوامع رخ داد؟

در کشورهای جهان سوم در آفریقا، آسیای جنوب شرقی، آمریکای لاتین.

۳۴) وجه اشتراک انقلاب اسلامی ایران با سایر انقلاب ها

و جنبش های آزادی بخش قرن ۲۰ چه بود؟ همگی جهت

گیری ضد استعماری داشتند. انقلاب های آزادی بخش، در جهت

از بین بردن سلطه سیاسی کشورهای غربی عمل میکردند و

انقلاب ایران نیز به دنبال تغییر یک نظام سیاسی وابسته

به دولت های غربی بود.

۳۵) تفاوت انقلاب اسلامی ایران با انقلاب های آزادی بخش قرن ۲۰ چه بود؟ ۱. انقلاب های آزادی بخش اغلب در مقابل بلوک غرب شکل می گرفتند و مورد حمایت بلوک شرق بودند ولی انقلاب اسلامی ایران به هیچ یک از دو بلوک وابستگی نداشت ۲. انقلاب های آزادی بخش اغلب با جنبش های چریکی گروه ها و احزاب مختلف شکل می گرفتند اما انقلاب اسلامی ایران یک انقلاب فرا مردمی با مرجعیت و رهبری دینی بود و همه اقشار و گروه های جامعه را دربر میگرفت ۳. انقلاب های آزادی بخش در چارچوب نظریه ها و مکاتب چپ شکل می گرفتند که برای حل بحران های جهان غرب به وجود آمده بودند ولی انقلاب اسلامی ایران از آموزه های اسلامی بهره می برد.

۲) انقلاب های آزادی بخش درمقابله بااستعمار قدیم و حذف

کارگزاران مستقیم غرب موفق می شدند ولی در قطع وابستگی اقتصادی و فرهنگی توفیقی نداشتند. اما انقلاب

اسلامی ایران فقط یک انقلاب سیاسی نبود بلکه هویتی فرهنگی و تمدنی داشت و بیرون از قطب بندی سیاسی شرق و غرب یک قطب بندی فرهنگی جدید به وجود آورد.

۳۶) شعار «نه شرقی، نه غربی، جمهوری اسلامی» ناظر به کدام

مسئله در انقلاب اسلامی ایران است؟ انقلاب اسلامی ایران، در رویارویی بارژیم شاه، به بلوک شرق وابستگی نداشت و از آغاز

جهت گیری ضد آمریکائی، ضد صهیونیستی را در کنار موضع

ضد مارکسیستی خود اعلان کرد.

۳۷) چرا انقلاب های آزادی بخش، پس از حذف استعمار قدیم، با استعمار نو مواجه می شدند؟ زیرا این انقلاب ها، در مقابله با قدیم و حذف کارگزاران مستقیم غرب موفق می شدند ولی در قطع وابستگی اقتصادی و فرهنگی توفیقی نداشتند.

۳۸) چرا انقلاب اسلامی ایران، توانست یک قطب بندی جدید فرهنگی و تمدنی در مقابل قطب بندی غرب و شرق ایجاد کند؟ زیرا تنها یک انقلاب سیاسی نبود بلکه یک هویت فرهنگی و تمدنی داشت.

مقایسه کنید..... صفحه ۱۱۸.....

باتوجه به جدول زیرمقاومت منفی، فعالیت رقابت آمیزاصلاحی وانقلاب اجتماعی را با یکدیگر مقایسه کنید.

فعالیت اجتماعی-سیاسی	ویژگی	نمونه تاریخی
مقاومت منفی	همکاری با حاکم نامشروع در حد واجبات نظامیه	تدوین رساله های جهادیه
فعالیت رقابت آمیزاصلاحی	اصلاح رفتار حاکمان یا ساختار حکومت	جنبش تنباکو
انقلاب اجتماعی	تغییر ساختار سیاسی	جنبش عدالتخانه، انقلاب مشروطه

درمقاومت منفی و فعالیت رقابت آمیز اولویت اصلاح رفتار حاکم است. درمقاومت منفی این کار با چاپ کتاب و آموزش مفاهیم دینی انجام می گرفت. اما در فعالیت های رقابت آمیز دخالت قدرتمندان در برخی تحولات اجتماعی است. در انقلاب اجتماعی نفی حاکم و حاکمیت آن و تغییر ساختار در اولویت است که تحولات بزرگی به دنبال دارد.

درباره شباهت ها و تفاوت های انقلاب مشروطه و انقلاب اسلامی ایران گفت و گو کنید.

شباهت ها: تغییر ساختار-مقابله با استبداد،استعمار-تلاش برای استقرار عدالت

تفاوت: انقلاب مشروطه بیشتر یک انقلاب اجتماعی تحت تاثیر انقلاب فرانسه بود و بیشتر مقاومت منفی را دنبال می کرد. در مشروطه برداشت از حکومت مشروطه نوعی حکومت سکولار بود و قوانین بر مدار اراده و خواست بشر تنظیم می شود اما انقلاب اسلامی یک انقلاب سیاس-اجتماعی بود. رهبری مستحکم تری نسبت به مشروطه داشت و از مشروطه انسجام بیشتری داشت و در انقلاب اسلامی قوانین بر مدار شرع و دین تنظیم می شود.

برای یک شباهت و چهار تفاوت انقلاب اسلامی ایران و انقلاب های آزادی بخش، پنج عنوان مناسب انتخاب کنید.

شباهت	انقلاب های آزادی بخش	انقلاب اسلامی
جهت گیری	ضداستعماری (از بین بردن سلطه کشورهای غربی)	ضداستعماری (دنبال تغییر یک نظام سیاسی وابسته به دولت های غربی)

تفاوت	انقلاب های آزادی بخش	انقلاب اسلامی
وابستگی یا عدم وابستگی به بلوک شرق و غرب	مخالف بلوک غرب و وابسته به بلوک شرق	مستقل از بلوک غرب و شرق
فراگیری	جنبش های چریکی، گروه ها و احزاب	فراگیر و مردمی
منشاء ارزشی	نظریه ها و مکاتب فکری چپ غربی	آموزه های اسلام
امیزان توفیق در قطع وابستگی به استعمار	مقابله با استعمار قدیم و حذف کارگزاران مستقیم غرب ولی در قطع وابستگی اقتصادی و فرهنگی توفیقی نداشتند.	ایجاد قطب بندی جدید فرهنگی

مقایسه انقلاب ایران و انقلاب های آزادی بخش

تفاوت ها	شباهت ها
<p>انقلاب های آزادی بخش تحت حمایت بلوک شرق بودندولی انقلاب اسلامی به هیچ بلوکی وابسته نبود.</p> <p>انقلاب های آزادی بخش براساس جنبش های چریکی بودولی انقلاب اسلامی ایران فراگیرومردمی بود.</p> <p>انقلاب های آزادی بخش در قالب مکاتب ونظرات چپ بودولی انقلاب اسلامی ایران در قالب آموزه ای دینی واسلامی شکل گرفت.</p> <p>انقلاب های آزادی بخش در مقابله بااستعمار قدیم موفق بودندولی در قطع وابستگی اقتصادی وفرهنگی توفیقی نداشتندولی انقلاب اسلامی ایران هویتی فرهنگی وتمدنی داشت ویک قطب بندی جدیدفرهنگی به وجود آورد و در کانون قطب فرهنگی جهان اسلام قرار گرفت.</p>	<p>جهت گیری ضد استعماری</p>